

De geschiedenis van de Burgerlijke Verdediging van de stad Amsterdam
sinds A° 1275 tot op heden.

=====

Waeckers,
zullen bij tijden van brand, alarm ofte
eenich merkelijk rumoer, terstond dub-
belde schiltwachten vormen, ende nie-
mand schutters, soldaat ofte andere,
op ofte over Den markt zonder leuse
laten komen ofte passeren, maar bui-
ten omme wijzen, Dan alleen De Magistra-
ten ende haren aanhank Die op het Stad-
huis betrokken zijn.

.....

Amstelredam werd in officiële stukken niet eerder genoemd dan in 1275, het jaar waarin Graaf Floris V de bewoners van door het water verspreide gehuchten rondom het Y, vrijdom schonk van Grafelijke rechten. Vanaf die tijd nam de stad snel in betekenis toe waarvan voornamelijk de oorzaak te vinden was in de zeer gunstige ligging aan de zee. Echter heeft het tot het midden der XVe eeuw geduurd, dat de stad geheel door muren, poorten en wallen was omgeven. Het is welhaast zeker dat er omstreeks 1275 groepen uit de bevolking zijn geweest die belast waren met de bewaking van de toenmalige nederzetting, getuige de Heervaaarters, waaruit later de schutters met hun Schutterijen zijn ontstaan. Hoewel het toetreden tot het Schuttersgilde aan bijzondere voorwaarden verbonden was, staat wel vast dat de taak van de schutter van zeer uiteenlopende aard is geweest. Zij vervulden de rol van soldaat, politie-agent, brandwacht en konden bij elke vorm van rampen worden ingezet. Voornamelijk de welgestelden vormden de rijken van de Schutterijen, waaruit blijkt dat de Schutterij ook al omdat leden van het Stadsbestuur daarin waren opgenomen, grote invloed had op de Stadsregeerders en de Regenten. Naarmate de gewone burgers meer invloed gingen uitoefenen op de economie van de Stad, steeg ook hun invloed ten opzichte van het Bestuur van de Stad, waardoor in meerdere mate de macht van de Schutterijen werd ingeperkt. In het verloop van deze geschiedschrijving komen wij opzettelijk nog terug op de bestaande controverse tussen de schutters en de burgerij, waarmede wij wensen te benadrukken, dat door de eeuwen heen organisatoren van de Burgerlijke Verdediging met gelijksoortige problemen te kampen hebben gehad. Problemen die voortkwamen uit dezelfde mensen, waartoe zij zich geroepen voelden deze in tijden van nood, veelal vrijwillig te beschermen.

In oude stukken vindt men al dat van 1481 af de burgers en inwoners van de stad, geen schutters zijnde, afzonderlijk de wacht hebben waargenomen, met het oogmerk de stad te beschermen tegen branden of andere rampen, zowel van buitenaf als van binnenuit. Hier is sprake van burgers en inwoners, hetgeen wordt verklaard, dat burgers de vaste bewoners zijn en dat onder inwoners alle anderen worden verstaan die voor korte of langere tijd in de stad woonachtig zijn. Deze wacht werd de "Buurwacht" genoemd en werd in tijden van gevaar of anderszins opgeroepen. Voor het meerendeel bestond deze wacht uit vrijwilligers, waarin door omstandigheden veranderingen plaats grepen, die de overheid noopte om bij afname van de wil tot vrijwillige deelname, bewoners voor die taak aan te wijzen. Hetzelfde probleem waar de noodwacht van nu mee te kampen heeft. Van de bewoners werden door de aard van hun beroep velen vrijgesteld van de buurwacht, in het bijzonder zij die uitsluitend waren ingedeeld bij de brandbestrijding. Personen beneden de leeftijd van 18 jaar en boven de 60 jaar vielen eveneens buiten de wacht, terwijl in vreedzamer tijden de wacht werd ingetrokken en alleen de loontrekkende wachters overbleven.

./.

overbleven.

In geval van gevaar en/of onraad werd door het "Gerecht" de burger- of buurwacht aangekondigd, de burgerij ingedeeld, daarover Officiëren aangesteld en de wacht en alarmplaatsen aangewezen, totdat het gevaar weer was afgenomen. De wacht werd dan weer terstond opgeheven en het gezag van de Officiëren beëindigd. Naast enige gezaghebbende burgers, werden de Officiërsrangen door de Schutters bezet. De vermenging van burgers en schutters is hier merkbaar op gang gekomen en betekent in feite het begin van het ontstaan van de burgervendels, waarover later.

Tijdens de alarmperiode en vanzelfsprekend was zulks in tijden van rust reeds geregeld, was de stad verdeeld in z.g. perken, die beginnende bij 7 perken, uitgroeiden tot 19 perken, naarmate de stad zich uitbreide. In elk van de perken werd een wachtplaats, "Hoefslag" genaamd aangewezen waarop de wacht moest samenkomen. Deze hoefslagen werden voornamelijk aangemerkt op de buitenste grachten, op de stadstorens, de poorten en aan de vesten of muren van de stad. Burgers of Poorters werden als buurwachter in de door hun bewoonde perken op de hoefslagen ingedeeld, volgens de door de Officiëren gemaakte roosters. Hoewel het gros van de burgers vrijwillig de wachten betrok, is het wel zeker dat in hoofdzaak de nachtwake niet erg geliefd was, omdat in de orde en tuchtreglementen veelal sprake is van bestraffingen, die voortvloeien uit de afkeer tegen die nachtwake. Slapen op wacht, het verlaten van die wacht alsmede het vloeken in het donker, worden met pene of boete bestraft, terwijl de geringste straf veelal bestond uit opsluiting op bier en brood, hetwelk vermoedelijk verkieselijker was dan de nachtwacht zelve. Voor wat betreft die vrijwilligheid moeten wij wel enige reserve betrachten, omdat in de geschriften bij regelmaat vermeld staat dat alle poorters en vaste inwoners (blijkbaar uitsluitend de mannen), niet tot de schutterij behorende, wel of geen ~~poort~~ rechten hebbende, ook vreemde ambachtslieden mits in de stad woonachtig, de buurwacht moeten waarnemen. En wel in persoon, zo men geen wettig belet kon tonen. De wacht werd met geweer betrokken, zodat zij zich metterdaad zouden kunnen verweren. Hoewel er een wezenlijk onderscheid bestond tussen de burger-wachters en de schutters, was toch de kapitein van de schutterij als Commandant over de buurwacht, op de hoefslag aangesteld. Het aantal kapiteins werd in de loop der tijd van 4 tot 16 vermeerderd, waaruit blijkt dat het kon voorkomen dat één kapitein in bijzondere gevallen, over 2 perken met de aangewezen hoefslagen kon worden aangesteld. De tevens aangestelde luitenants traden dan op als plaatsvervanger. Boven het geheel werd in bijzondere gevallen zelfs een Generaal-kapitein aangesteld, ook wel Weijfel genaamd, waaraan een luitenant toegevoegd. Deze Officiëren werden door het gerecht benoemd en bij overlijden of verhuizing vervangen, door een door de kapiteins bekwaam bevonden persoon uit de hoefslag. Bij beëindiging van de buurwake verviel terstond de door de kapiteins aanbevolen benoeming. Zoals eerder reeds vermeld, werd de nachtwake bij rooster en naar een latere regeling, door loting geregeld. In een later stadium, mede door de uitbreiding van de stad, werden door het Gerecht speciale wacht-oproepen door roedragende boden bij de kapiteins thuis bezorgd, die op hun beurt de buurwachters dienden te verwittigen van het waarnemen van hun wachten. De aangekondigde buurwake ving aan bij het luiden van de klokken, totdat des morgens weer de klokken werden geluid voor het einde der wake. Dat duurde zolang tot de buurwake weer werd opgeheven. In geval van direct alarm werd de stad in 6-7- of 8 quartieren verdeeld en moesten alle geweerdragende burgers "in het geweer" verschijnen. Dit alweer op klokgeluid dan wel op ander signaal. Zij dienden dan terstond het aangewezen quartier te betrekken dat in den regel in het centrum (Den buike) van de stad was gelegen.

gelegen.

Tegelijkertijd werden over die quartieren de Commandanten gekozen, resp. de rang van kapitein, Hoofdman, luitenant, vaandrig of Weijfel dragende, zo veranderlijk in getal als in titel. Meerendeels werden de voornaamste ingezetenen, ook vaak Regenten als Commandant gekozen. Op deze wijze heeft de burgerij zich in "Tocht en Wacht" van haar taak gekweten, totdat zij door de bezetting in het jaar 1567, evenals de Schutterij van haar wapens werd beroofd en van alle wacht werd ontslagen. Spoediger dan de Schutterij, herkreëg de burgerij weer het recht tot het hanteren van de wapenen en wel in de maand Mei van 1568. In geval van brand moest een aantal van hen, die tot die taak aangewezen bleven, zich bezig houden met de blussing. In oct. 1570 werden alle burgers in 4 quartieren verdeeld, een bevelhebber aangewezen, om in geval van brand of onraad op te treden. In hetzelfde jaar werden als vanouds de buurwaken weer op 17 hoofslagen opgericht. De wachten werden op 2 dec. weer volgens rooster ingedeeld.

Ook deze periode was van korte duur, doordat de Regering van de stad zich weinig om het gros van de burgerij bekommerde, hoewel zij de buurwake aan enige uitverkoren z.g. Geëligeerde burgers overdroeg, de hoofslagen ten tijde van alarm overlatend als verzamelplaats aan de overige burgers. De geëligeerde burgers moesten bij dag het "zijd-geweer" dragen, terwijl boven hen kapiteins of Hoofdmannen werden aangesteld. De bewaking of bescherming van de stad was dus in feite toevertrouwd aan die geëligeerde burgers, aan welke situatie reeds in 1578 een einde kwam bij de "omzetting" van de stadsregering. Over de Schutterij zelf is in de jaren 1570-1578 zeer weinig verhaald, waaruit kan worden opgemaakt dat deze in die periode nagenoeg was opgeheven. Zij hadden en dat vermoedelijk uit politiek oogpunt, niets gemeen met de geëligeerde burgers. De laatsten collaboreerden blijkbaar met de bezetter en verdwenen gelijktijdig met de omzetting van de toenmalige stadsregering. Direct daarna werd de wacht weer aan de Schutters aanbevolen, zo ook aan de soldaten en vaste nachtwakers, maar nu niet meer aan de burgers die destijds deel uitmaakten van die wacht. Wel werd vastgehouden aan de maatregel dat zij zich in tijden van rampen in bepaalde Wijken moesten melden en dan bij de aangewezen Wijkmeesters, daartoe te benoemen. De ware verdeling in wijken en de aanstelling van vaste wijkmeesters vond echter niet eerder plaats, dan in oktober 1579, toen de stad in 11 wijken verdeeld werd, elke wijk onder 1 wijkmeester, 1 luitenant en 3 bevelhebbers (vermoedelijk onderofficieren). Tot het jaar 1580, dus sedert de "omzetting" is nergens vermeld dat de burgerij ooit de wacht in de wijken heeft betrokken.

Uit het voorgaande blijkt wel dat de 3 Schutterijen, n.l. de Handboog, de Voetboog en de Kloveniers, vrijwel altijd afzonderlijk zijn opgetreden van de burgerij, in het bijzonder in het jaar 1580. Zij in de bestaande 6 vendels steeds de wacht hebben betrokken, dus ook in tijden van rust, zonder dat de burgerij daar enig aandeel in heeft gehad. Toen later de Prins Stadhouder Willem I in het najaar van 1580 de stad bezocht, decreteerde hij de oprichting van burger-vendels, die uitsluitend uit burgers werden samengesteld, die niet tot de Schutterij behoorden. Deze vendels kwamen onder het bevel van Colonels te staan en werden daartoe als lid van het vendel beëdigd. Tegen het einde van 1580 vond een verdeling van de vendels over 11 wijken plaats, waarvan 5 aan de oude zijde en 6 aan de nieuwe zijde van de stad. Elk vendel kreeg een kapitein, 1 luitenant en enkele onder-officieren. Over dit totale potentiëel werden 2 Colonels aangesteld, één voor de oude zijde en 1 voor de nieuwe zijde. Als bevelhebber deed een Col.-Generaal dienst, tevens Col. van de Schutterij, met zijn luitenant. Volgens de Grote Ordonnantie werd daarna de wacht op gezag van Prins Willem I betrokken. Met deze Grote Ordonnantie werden de Schuttersvendels gelijkgesteld met de burgervendels, met dien verstande dat de te betalen pene of boetes voor de Schutters voor hetzelfde vergrijp, verdubbeld werden. Sinds 1594 wordt bij de Burgerlijke Verdediging niet meer van burgers gesproken en wordt een ieder, deel uitmakende van de stadswacht, met schutter betiteld. Vermeld dient nog te worden dat zij die geen deel behoeven uit te maken van de stadswacht, /.

stadswacht,
 die vrijstelling door een vaste contributie moeten honoreren, een maatregel die ook voor hen, die wegens hun maatschappelijke positie tot de Schutterij hadden moeten toetreden, heeft gegolden. Het bedrag dat jaarlijks moest worden afgestaan stond wel in verhouding tot het inkomen. Terugkomende op de grote veranderingen die plaats grepen bij de gelijkstelling van burgers en schutters, wordt niet vermeld wat de directe oorzaak daartoe is geweest, volstaan kan worden met op te merken dat de titel van Schutter, eens verleend aan de "voortreffelijkste" inwoners van de stad, na 1594 ook toeviel aan Handwerkslieden e.d. die het vanwege hun beroep niet gelegen kwam, dagelijks "zijd-geweer" te dragen. Vreemd doet het ook aan dat na 1580, er niet meer gerept wordt over de 3 Schutterijen, doch er nadien ~~wanneer~~ het om de Schutterij gaat, uitsluitend sprake is van de burgervendels, waaruit zou blijken dat deze Schuttersgilden geheel opgegaan zijn in de burgervendels. Eveneens doet het vreemd aan dat alle moeite tot wederoprichting van de zo beroemde Schuttersvendels, sinds 1578 niets heeft opgeleverd en deze in de loop van de daarop volgende 16 jaren volkomen buiten bedrijf zijn gesteld. Echter vermindert die bevreemding wanneer gelet wordt op de grote invloed die de Schutterijen in het bestuur van de stad hadden en het steeds meer toenemende vermogen van die gilden. Ook waren er t.a.v. het beheer van dat vermogen regelmatig moeilijkheden, zaken die er toe hebben geleid, dat ook anderen zich met de privilegieën van deze uitverkorenen zijn gaan bemoeien, waaraan de politiek niet vreemd was, ook al omdat de Schutters geheel op de hand waren van de Prins van Oranje. Deze had gaarne de oude Schutterijen weer in ere hersteld, doch dat was voor diverse stadsregeringen precies wat zij niet wilden toestaan, waardoor in hoofdzaak de wederoprichting op den duur is verlopen. Dat de tijdens de roerigheden uitgeweken Schutters weer aan invloed zouden winnen vond bij de stadsregering geen weerklank en werd deswege dan ook in alle opzichten tegengewerkt. Nietemin zien de voormalige schutters steeds weer mogelijkheden een deel van het oude gezag te herwinnen en enkele malen zich weinig van het gezag aantrekkende, gingen zij zelfs zover zich aan te sluiten bij de muitende en vernielende soldaten, daarmede het gevaar vergrotende, voor hetwelk zij zich voorheen ter bescherming van de burgerij hadden verenigd, om dat te bestrijden. Toen zij voor de nieuwe regering een gevaar gingen vormen, vaardigde de Prins, voorzichtig als hij was, zijn Grote Ordonnantie uit die de voormelde veranderingen kunnen verklaren. Het vermogen van de Schutterijen kwam toen onder toezicht van de Prins van Oranje en de nieuwe regering te staan. De na de Ordonnantie opgerichte Krijgsraad, ontnam de Schutterij verder alle macht, alle privilegieën gingen over aan de Thesaurieren van de stad, terwijl geen Wet nodig werd geacht tot opheffing van de Schutterijen. De latere burgervendels hebben tot het jaar 1747 bestaan. Bij de oprichting waren van deze vendels er 11, die door de snelle uitbreiding van de stad reeds in 1681 tot 60 waren vermeerderd. Ergo was de stad dan ook in ongeveer 60 wijken verdeeld. Naast hun taak tot oefening van de schutters en de noodzakelijke exercitie, bestond de taak van de Officieren tevens ~~uit~~ het opschrijven van het aantal zieken in de wijken en de juiste verdeling van het in die tijd steeds duurder wordende graan. Verder waren zij belast met het bijhouden van nieuwe bewoners in de wijken en zelfs met het regelen van een collecte voor de slaven. Daar zijn in een later stadium nog bijgekomen: het innen van gelden, huishuren, inschrijven van alle weerbare mannen en het jaarlijks bijhouden van de brandschouw. Als privileges golden: een vrije zitplaats in de kerk, idem in de Krijgsraadbank, Vrijdom van Poortgelden. Wanneer wij halverwege dit verhaal even een vergelijking trekken met de taak van de wijkhoofden van de 64 wijken waarin de stad nu door de Burgerlijke Verdediging is verdeeld, dan zijn er naast grote overeenkomsten ook merkbare verschillen ontstaan, waarover later. ./.

later.

Dat ons land gedurende een zeer lange periode niet of nauwelijks betrokken is geweest bij oorlogshandelingen, is wel te verklaren uit het nagevoelg toegevoegd volkomen ontbreken van stukken over burgerlijke verdediging o.i.d. Misschien is de gedachte aan eventueel te nemen maatregelen in 1870 aanwezig geweest, wellicht ook in de jaren 1914-1918, toen de burgerwacht wel aanwezig was, doch slechts enkele malen in het geweer kwam bij kleine oproeren of rellen in de stad. Dit optreden heeft echter weinig te maken met de bescherming van de stadsbevolking tegen rampen e.d. Pas in 1928 gaan B en W van Amsterdam zich weer bezighouden met deze materie, doch wij moeten nog even teruggaan in de historie en wel ten tijde van de Fransche Revolutie.

Onder het Hoofd "Gelijkheid, Vrijheid, Broederschap, vinden wij in een boekwerkje onder letter K. nog het volgende:

Ten behoeve van de Schutterlijke Dienst is de stad in 60 wijken verdeeld, samen 15 Hoofdwijken vormende of Sectieën, elk bestaande uit 4 wijken. Volgt een militaire indeling in Bataillons, Compagnieën en Escuades. Onder letter L lezen wij vervolgens:

Dat een aantal ambtenaren tot de bezetting van de brandspuiten zijn aangewezen bij stadskeur. De stad over 45 grote brandspuiten beschikt en 14 kleine brandspuiten. Dat een totaal van 40 man per spuit voldoende blijkt te zijn en later dit totaal ook wel 30 man kan wezen. Het totaal beschikbare spuiten is dus ongeveer 60, zodat minstens 1800 man nodig zijn voor het functioneren van de spuiten, maar die moeten dan ook met de hand bediend worden. Verder bemerken wij dat vele en wel voornamelijk de overheidsgebouwen over een eigen brandspuit beschikken, waaruit wij mogen concluderen dat reeds 200 jaar geleden aan bedrijfszelfbescherming werd gedacht. Het personeel dat in die gebouwen werkzaam was diende de spuiten te bezetten en doordat er ook in het Oudemannenhuis een brandspuit was opgesteld, waren de oude mannen verplicht die spuit in geval van brand te bedienen. Aan het Tolhuis in Amsterdam Noord is een brandschuit stationair gemeerd, welke spuit door 20 Buiksloters moet worden bediend. Voor hun verbintenis ontvangen zij jaarlijks een douceur van 25 gulden. Inclusief de spuiten uit de Gorp en gehuchten in de directe omgeving, beschikt Amsterdam over ongeveer 100 brandspuiten.

Weer terugkerende naar het Raadsbesluit van 1928 waarin B en W de noodzaak onderkenden van het nemen van maatregelen tegen het gevaar van oorlogshandelingen en in het bijzonder tegen luchtgevaar, kwam evenwel pas in April 1936 een wet tot stand waarin de eerste grondslagen werden gelegd tot bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen. Er werd een afzonderlijk Hoofd voor de Luchtbescherming benoemd, omdat elk willekeurig Hoofd van Dienst naast zijn eigenlijke taak, ook nog niet deze functie zou kunnen vervullen. Een aantal Diensten werden ingeschaald die logischerwijze in de L.B.D. het geheel der taken zouden kunnen vervullen. De stad werd in vakken verdeeld, z.g. L.B.D.-vakken, deze vakken weer in wijken en die wijken weer als bekend in blokken. Een groot aantal vrijwilligers dat zich spontaan voor de luchtbescherming had opgegeven, werd daaraanvolgend voor die taak opgeleid. De L.B.D. richtte zich op voorlichting van de bevolking en gaf deze voorlichting tevens in de vorm van inlichtingen voor de bescherming van de bedrijven en gebouwen. Met de bouw van schuilkelders werd een aanvang gemaakt en de voorlichting betrof mede de mogelijkheid tot het inrichten van schuilgelegenheden in woningen en gebouwen. Bestond de L.B.D. naast de vaste bezetting hoofdzakelijk uit vrijwilligers, door de Duitse bezetting van ons land kwam daarin grote verandering en werden hoofdzakelijk betaalde krachten als L.B.D.-ers aangesteld. Onder deze lieden waren er die met de Duitse ~~collaboreerden~~ collaboreerden, doch naar gebleken is, was het gros niet bepaald pro-Duits en heeft de te nemen maatregelen vaak anders geïnterpreteerd. De stut en sloopdienst bestond hoofdzakelijk uit lieden die bekend waren met de nieuwbouw, grond- en sloopwerk, terwijl de Commandanten vnl. werden

werden aangewezen uit ambtenaren, die behoorden tot Bouw en Woningtoezicht en de woningdienst. Ook de bezetting van de 15 L.B.D.-posten leverde na de capitulatie van Nederland, door het verdwijnen van de vrijwilligers grote moeilijkheden op, zodat door de bezetter na reorganisatie, bij de Opruimingsdienst betaalde krachten werden aangesteld, die op verschillende plaatsen werden gekazerneerd. De leiding van de Kunstbescherming ging in 1944 over in handen van de Commandant Brandweer. Na de nederlaag van de Duitsers in 1945 werd door de Rijksinspectie voor de L.B.D. de opheffing van de Luchtbeschermingsdienst officieel bepaald. Het materieel werd aan andere overheidsdiensten overgedaan, terwijl een deel ervan aan particulieren werd verkocht.

Dan zien wij 7 jaar later, bij het toenemen van de internationale spanningen (de koude oorlog) weer een post op de Gemeentebegroting van Fl. 100.000 voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen. Hieruit zien wij dat de geschiedenis zich regelmatig herhaalt en de overheid nuchter genoeg is, die maatregelen te nemen die dienstig zijn voor de bescherming van de bevolking tegen mogelijk oorlogsgeweld. In 1952 maakt het gemeentebestuur de burgerij attent op het verzoek van de Regering, om maatregelen te treffen tot de opbouw en voltooiing van de burgerlijke verdediging, die zoveel mogelijk gelijke tred dient te houden met de opbouw en voltooiing van de militaire verdediging.

Het grote verschil in die maatregelen valt nu wel direct op omdat ongeacht het feit dat hier de militaire opbouw ter sprake komt, de burgerbescherming daar volkomen los van staat en de burgers, niet zoals ten tijde van de schutterij, betrokken worden bij militaire handelingen, noch van wapens worden voorzien. Dit blijkt ook wel uit het feit dat de Dienst welke voor die bescherming in het leven wordt geroepen, niet onder Defensie ressorteert doch uitsluitend onder Binnenlandse Zaken.

De toenmalige Burgemeester, uitvoerder van de nog van kracht zijnde Wet van 23-6-1936, zag de noodzaak van bovengenoemde maatregel uitdrukkelijk in, wenste blijkens de voordracht van B en W over een afzonderlijke Dienst voor de bescherming van de bevolking te kunnen beschikken. De officiële naam voor die Dienst zou voortaan Dienst Bescherming-Bevolking heten en komen onder de Afdeling Algemene Zaken ten Stadhuijze. Met ingang van 1 jan. 1952 werd een Hoofd Bescherming-Bevolking (H.B.B.) benoemd, vond de aanwijzing plaats van enige Hoofd instructeurs en werd een plan ontworpen tot bescherming van de bevolking tegen oorlogsgeweld. Zo volgde het inrichten van een centrale Commando-post, de instelling van hulpdiensten, de verzorging van de opleiding, de aanleg van een alarm-systeem, de stimulering van de zelfbescherming, de bouw van meer schuilplaatsen, een plan voor de bescherming van openbare gebouwen en een sociale dienst voor de verzorging van de bevolking ten tijde van rampen etc., voornamelijk in oorlogstijd. Van Rijkswege kon gerekend worden op een vaste bijdrage in de kosten alsmede het in bruikleen afstaan van het benodigde materieel. Op 19 Maart 1952 werd de voordracht van B en W goedgekeurd. In dat jaar werd een Wet op de Bescherming Bevolking van kracht en de Burgemeester met het opperbevel in de stad belast. Naast zich benoemde de Burgemeester een aantal Hoofden van Dienst tot leden van het Commando op 23 december 1952. De benoemde Hoofden van Dienst werden terstond belast met de voorbereiding van de organisatie en de te nemen maatregelen in Vredestijd in het kader van de B.B. Op 7 februari 1953 werd door de Burgemeester een Plaatselijk Comité geïnstalleerd, samengesteld uit vertegenwoordigers van verscheidene groepen en lagen van de bevolking. Een uit dat Comité gevormde commissie belaste zich met de voorlichting, propaganda en werving. Op 1 januari 1954 werd een Bureau Bedrijfszelfbescherming ingesteld ter uitvoering van het te verwachten K.B.-BZB, dat op 1 september 1954 verscheen. In 1955 werd de Directeur van de Stadsreiniging aan het Commando toegevoegd en belast met het voorbereiden van het vervoer en de transporten ten dienste van de B.B.

Per 1 september 1958 werd eveneens de Stadsingenieur in het Commando opgenomen en belast met de Opruimings en Hersteldiensten.

Hersteldiensten.

Voor wat betreft de L.B.D. zijn in het algemeen hoofdzakelijk bekende gegevens in dit overzicht verwerkt, doch mochten belanghebbenden meer inzicht verlangen in de werkzaamheden van die Dienst in oorlogstijd, dan zij verwezen naar het Archief L.B.D., dat ondergebracht is in het voormalige Ceres-gebouw, Nieuwe Prinsengracht 57.

Met deze geschiedenis of historie van de verdediging en/of bescherming van de bevolking van Amsterdam, is getracht zoveel mogelijk bijzonderheden te verzamelen, die gedurende 700 jaar door de regeerders van deze stad voor dat doel werden getroffen.

Bij de samenstelling hebben wij grote medewerking ondervonden van diverse medewerkers van het Gemeente-archief, waarvoor wij uiteraard zeer erkentelijk zijn.

Deze beschrijving van voormelde geschiedenis is in opdracht van de Staf van de Dienst Bescherming Bevolking gedaan in het jaar 1972.

De opdrachtgever: H.Th.Renting
Adj. H.B.B.

de schrijver:
P.H.Jacobs.

Amsterdam 8 aug. 1972

Naschrift:

Van de Dienst Bescherming Bevolking welke zoals beschreven in het jaar 1952 door B en W van Amsterdam werd opgericht, zijn in het Gemeente-Archief nog geen bescheiden ondergebracht, daarvoor is deze Dienst nog te jeugdig. Voor bijzonderheden omtrent taak en wezen van de Dienst kan vanzelfsprekend uit eigen Archief worden geput. Wel dient nog te worden gememoreerd dat volgens een persbericht van 3 januari 1952, als 1^e H.B.B. van de Kring NH-e, de Heer I.W.Reynierse, gepens. Schout bij nacht werd benoemd. Kort na de bevrijding werd hij belast met het vrijmaken van de haven van IJmuiden en het herstel van de haven van Amsterdam.
